

Упорядкування форми й змісту тестового контролю у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп

Національний університет «Львівська політехніка» (м. Львів)

Постановка наукової проблеми та її значення. Практична реалізація концептуальних положень тестового контролю в спеціальних медичних групах (далі – СМГ) вимагає регламентації організаційної структури його практичної реалізації. Останнє передбачає наявність суворо визначеного переліку процедур, які забезпечують отримання достовірного емпіричного матеріалу результатів моніторингу [3; 8].

У цьому контексті особливої значущості набуває методичне забезпечення процесу контролю, оскільки від якості, своєчасності та змістовності отриманої інформації залежить його ефективність [6; 7]. Утім, згідно із сучасними емпіричними даними [2; 4], простежено суперечність між ступенем розробленості теоретико-методичних положень і можливістю практичної реалізації тестового контролю в СМГ. Відтак, це вимагає перегляду відомих положень, а також розробки й систематизації форм і змісту реалізації тестового контролю у фізичному вихованні студентів із відхиленнями в стані здоров'я в їхньому фізичному вихованні.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У наявних наукових розвідках [3; 5–8] представлено доволі різні підходи щодо реалізації тестового контролю у фізичному вихованні. Однак дослідження науковцями питань контролю зосереджено переважно на аспектах тестового моніторингу студентів основних медичних груп, поза увагою залишається дискурс цих питань у СМГ. Наявні публікації щодо цього мають дискретний і розрізнений характер. Загалом, на основі проведеного аналізу констатуємо, що науково-методичне забезпечення тестового контролю в СМГ на сьогодні характеризується низкою істотних недоліків, його зміст і спрямованість є декларативними та недієвими. Практичний досвід засвідчує відсутність чіткого переліку організаційних процедур реалізації тестового контролю в СМГ, що й означає рівень недостатньої розробленості означеного питання

Мета дослідження – теоретичне моделювання організаційної структури тестового контролю в СМГ

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань використовували такі **методи дослідження**: загальнонаукові методи теоретичного рівня – аналіз та синтез, концептуалізація, систематизація й узагальнення результатів досліджень констатувального й формуального етапів експерименту.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. В аспекті розробленої авторської концепції [1] сформовано методичний матеріал організації та функціонування системи тестового контролю, який загалом ґрунтується на загальній концепції фізичного виховання в СМГ. Відтак для забезпечення ефективного функціонування тестового контролю студентів СМГ уважаємо слушними визначення й теоретичне наукове обґрунтування доцільності та практичної важливості необхідного переліку організаційних процедур для реалізації цільового спрямування концепції. Узагальнивши накопичений досвід, окреслюємо впорядкування структури системи тестового контролю у фізичному вихованні студентів СМГ. Алгоритм її побудови передбачає основні операції, які забезпечують реалізацію визначених концептуальних положень [1].

Загальна організація контролю в навчальних закладах для студентів СМГ передбачає систему контрольних заходів, що включає первинний, оперативний, поточний, підсумковий контроль. Її структурна схема в загальному вигляді не відрізняється від загальноприйнятої. Часткові аспекти структурної схеми організації тестового контролю в СМГ охоплюють усі етапи цього процесу для забезпечення своєчасного отримання повної й достовірної інформації [3; 4]. Отже, вони забезпечують перманентний нагляд динаміки психофізичного стану студентів та впливу на нього фізичного виховання.

Кожен етап організаційної структури узгоджено змістовим наповненням на визначених структурно-функціональних рівнях. В основу формування змісту покладено положення про кількість необхідної для забезпечення якості функції керування, інформації, що повинна бути мінімальною при максимумі даних, які з її допомогою можна одержати. Це забезпечило виконання наукового завдання щодо найбільш прийнятної й оптимальної побудови тестового моніторингу у фізичному вихованні студентів СМГ. Розроблена організаційна структура тестового контролю в СМГ складається з таких етапів: базовий діагностичний, фазовий коректувальний, завершальний підсумковий.

Базовий діагностичний етап (рис. 1) передбачає первинне обстеження студентів після скерування в СМГ для занять фізичними вихованням протягом перебування в навчальному закладі. **Мета** базового етапу – діагностика психофізичного стану студентів на момент скерування.

Функції базового діагностичного етапу контролю у СМГ – діагностична, прогностична, функція планування та керування процесом фізичного виховання.

Рис. 1. Структурна схема організації базового діагностичного етапу

Завдання базового етапу контролю в СМГ:

- оцінити рівень фізичного розвитку студентів у статеві-віковому аспекті;
- установити наявність основних і супутніх захворювань та з'ясувати їхню форму, стадію, етіологію, ступінь компенсацій і перебіг на сьогодні;
- визначити індивідуальні особливості організму студентів;
- установити стан параметрів психофізичного стану;
- визначити потенційні можливості основних лімітуючих систем організму для регламентації інтенсивності, характеру й обсягу фізичних навантажень;
- надати рекомендації щодо вибору характеру занять фізичним вихованням відповідно до отриманих результатів;
- визначення індивідуальних особливостей рухового режиму.

Можливе проведення додаткових діагностичних обстежень протягом навчального року. Їх доцільність обумовлена обставинами, які виникли: зміни в стані здоров'я або ЗФП студентів (перенесена хвороба, загострені стани, травма, стан перевтоми, тощо).

Визначальними особливостями базового етапу тестового контролю у СМГ є:

1) ретельність (забезпечує гідну якість контролю): передбачає достатній рівень фахової компетентності спеціалістів фізичного виховання, які повинні бути вичерпно обізнані про повноту охоплення моніторингом усіх належних параметрів та спроможними виконати завдання, передбачені тестовим контролем. Практично реалізація означеного забезпечується таким:

а) обізнаність фахівців щодо доцільності та необхідності контролю, володіння інформацією про зміст відповідних нормативних документів, методик та засобів вимірювання наданням їм теоретико-методичного матеріалу щодо означеного;

б) визначення компетентності спеціалістів шляхом проведення контрольних перевірок, анкетувань, опитувань тощо;

2) комплексність, яка передбачає реєстрацію сукупності показників на базовому етапі контролю. Виконання цієї позиції не лише сприяє ефективності заходів, які передбачені на цьому етапі контролю, а й уможливило формування чіткого алгоритму їх виконання. Це забезпечується організацією всебічного ґрунтовного клінічного обстеження, що передбачає синтез функціональної діагностики та тестового моніторингу;

3) алгоритмізація вимірювальних процедур, що вимагає суворого дотримання визначеного категоричним переліком проведення тестових випробувань стандартних організаційно-методичних умов. Ця особливість базового етапу ґрунтується на реалізації інваріативного компонента квінтесенції концепції й, відповідно, передбачає відсутність варіативного;

4) вичерпність: контроль на базовому етапі повинен бути найповнішим, оскільки за отриманими результатами судять про початковий рівень психофізичного стану організму студентів, що є основою планування та керування в ході фізичного виховання СМГ.

Фазовий коректувальний етап тестового контролю (рис. 2) забезпечує інформацією про ступінь ефективності фізичного виховання щодо оволодіння програмним семестровим матеріалом. На практиці цей етап забезпечує реалізацію функції керування. Мета фазового етапу – виявити ступінь виконання поставлених педагогічних завдань у термін семестру. Результати цього етапу контролю суттєво впливають на конкретизацію, оптимізацію та цілеспрямованість визначення змістового компонента тестового моніторингу. Загалом, це визначає можливість і необхідність унесення коректив у його зміст і корегування у використанні форм та засобів цього процесу.

Рис. 2. Структурна схема організації фазового коректувального етапу

Функціями фазового коректувального етапу контролю в СМГ є аналітична, коригувальна та функція стимулювання й мотивації.

Завдання фазового етапу контролю у СМГ:

- оцінити ступінь засвоєння студентами окремих розділів і тем навчальної програми з фізичного виховання СМГ на контрольному етапі;
- встановити динаміку зрушень у стані здоров'я студентів та патологічно змінених органах і системах;
- з'ясувати динаміку параметрів психофізичного стану студентів протягом семестру;
- аналіз динаміки результатів, що передбачає виявлення й вивчення чинників, які зумовили це отримання;
- пошук резервів і способів коригування фізичного виховання згідно з отриманими результатами;
- формування конкретних рекомендацій щодо корекції фізичного виховання для ефективного виконання визначених концепцією цілей і завдань;
- динамічне вдосконалення тестового процесу;
- стимулювання в студентів прагнення покращувати психофізичний стан і розвиток мотивації до систематичних занять фізичною культурою.

Визначальними особливостями фазового коректувального етапу тестового контролю у СМГ є:

1) системно-структурний підхід до реалізації тестового моніторингу, який забезпечує керування процесом фізичного виховання на основі врахування функціонального стану організму студентів та динаміки досліджуваних параметрів. Такий підхід є системоутворювальним чинником – критерієм, що забезпечує досягнення кінцевого результату – реалізацію цілі. У цьому контексті магістральним способом підвищення об'єктивності кількісної та якісної оцінки визначених параметрів є запровадження диференційованого підходу в тестовий контроль;

2) варіативність досліджуваних параметрів, що полягає у визначенні інформативно-значущих показників в окремих нозологічних групах. Реалізація цієї умови забезпечена наявністю варіативного складника концепції тестового контролю. Вона передбачає можливість тестового моніторингу з використанням альтернативних засобів. Вибір останніх визначається урахуванням нозологічних особливостей студентів.

Практично це реалізовано складанням тестових програм для різних нозологічних груп студентів СМГ. При формуванні змісту тестових програм керувалися підходом урахування фізичних і функціональних можливостей студентів, обумовлених станом їхнього соматичного здоров'я;

3) можливість унесення коректив передбачає гнучкість управлінських рішень. Одержання широкого спектра інформації та її узагальнення в процесі тестового контролю дає можливість вико-

ристовувати отримані дані в стратегічному коректуванні фізичного виховання для оперативного розв'язання проблем, що виникають.

Виконання цього забезпечується наявністю достатньої для здійснення необхідної корекції частоти потоку періодичної інформації та її кількісного (цифрового) характеру. Педагогічні дії корекції тестової програми спрямовуються на корегування тестових вправ як чинника, що регулює навантаження.

Методично й змістово обґрунтований тестовий контроль на фазовому етапі та ретельне правильне його проведення надає фахівцям значний масив об'єктивного інформаційного матеріалу. На підставі всебічного глибокого аналізу отриманих емпіричних даних з'ясовуються сильні й слабкі сторони фізичного виховання студентів СМГ та здійснюється їх аналітичне студіювання. Відповідно, своєчасне з'ясування недоліків дає змогу терміново вжити необхідні заходи щодо їх усунення для підвищення ефективності курсу.

Завершальний підсумковий етап тестового контролю (рис. 3) полягає в здійсненні оцінювання дієвості всього курсу фізичного виховання студентів СМГ протягом перебування в навчальному закладі. *Мета* завершального етапу – створити уявлення про правильність планування й ефективність фізичного виховання після закінчення занять у забезпеченні психофізичної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності.

Рис. 3. Структурна схема організації завершального підсумкового етапу

Завдання завершального етапу контролю в СМГ:

- оцінити якість реалізації концептуальних завдань;
- визначити ступінь засвоєння студентами програмного матеріалу;
- установити рівень соматичного здоров'я студентів по закінченні курсу;
- з'ясувати стан параметрів психофізичного стану студентів СМГ по закінченні курсу;
- установити зміни в стані патологічно змінених органах і системах;
- порівняти результати тестового контролю на базовому діагностичному та завершальному підсумковому етапі;
- здійснити аналіз і зіставлення всіх результатів моніторингу протягом курсу;
- узагальнити остаточні підсумки щодо якості фізичного виховання та сформулювати висновки щодо його ефективності.

Функціями завершального підсумкового етапу контролю в СМГ є оцінна, аналітична та підсумкова.

Визначальними особливостями завершального підсумкового етапу тестового контролю в СМГ є:

- 1) плановість етапу – цей етап тестового контролю заздалегідь визначений у чітко встановлені навчальними планами терміни;
- 2) гідний рівень компетенції викладачів, що передбачає фахову обізнаність та вміння інтерпретувати отримані результати з урахуванням концептуальних цілей і завдань та здатність достеменно оцінити індивідуально отримані результати контролю;
- 3) «формульальне» оцінювання результатів, отриманих на цьому етапі контролю, що представляємо як альтернативне стандартизованому (нормативно-оцінювальному). Таке оцінювання надзвичайно

ефективне за умови його системного застосування та є визначальною особливістю авторської концепції тестового контролю в СМГ [2].

Здійснення аналізу всіх отриманих показників потребує обробки доволі великого масиву кількісної інформації. Інтенсифікація цього процесу вимагала використання інформаційних технологій для створення спеціального програмного забезпечення. Програмне забезпечення представлено в якості прикладної експертної системи – програмної інфраструктури автоматизації процесів ведення реєстраційної інформації та здійснення моніторингу. Функція цього забезпечення полягає у формуванні інтегрованої бази даних тестового контролю, у якій налагоджено їхню реплікацію, обробку й інтерактивний аналіз із використанням статистичних і математичних методів та алгоритмів. У такий спосіб забезпечено накопичення, поновлення, коригування й багатоаспектне використання значного масиву інформації контролю в ході курсу фізичного виховання студентів СМГ. Остання є підставою, за необхідності, унесення відповідних коректив у процес фізичного виховання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Якісна модифікація тестового контролю в СМГ передбачає її структурно-організаційну перебудову для забезпечення ефективного функціонування фізичного виховання студентів із відхиленнями в стані здоров'я. Упорядкування форми й змісту тестового контролю у фізичному вихованні студентів СМГ полягало у формуванні комплексного науково-практичного структурного устрою. В основу його композиції покладено оптимізацію процесу контролю в СМГ на основі її модифікації. Означене представлено на кшталт упорядкованої системи розроблених на основі організаційних, змістових і методичних заходів комплексної діяльності використання апробованих, чинних та відомих процедур тестового контролю, інтегрованих у якісно нові структурні елементи розробленої технології. Ключові положення раціональної побудови й організації тестового контролю в СМГ передбачають перехід від уніфікованого методичного підходу до індивідуально-диференційованої архітекτονіки моніторингу.

Отже, удосконалено відомі наукові підходи до побудови тестового процесу в СМГ на основі внесення коректив в організаційну структуру та методичне забезпечення моніторингу на основі комплексного підходу у виконанні завдань контролю у фізичному вихованні СМГ.

Подальші дослідження спрямовані на оцінювання ефективності практичної реалізації розробленої дидактичної моделі організації тестового контролю у фізичному вихованні студентів СМГ.

Джерела та література

1. Блавт О. З. Концептуальні положення організації і формування змісту тестового контролю студентів у фізичному вихованні спеціальних медичних груп / О. З. Блавт // Молодіжний науковий вісник Східно-європ. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Серія : Фізичне виховання. – Луцьк, 2015. – Вип. 19. – С. 50–55.
2. Блавт О. З. Формуюче оцінювання» як технологія комплексної оцінки тестовому контролю студентів спеціальних медичних груп / О. З. Блавт // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2016. – Вип. 3(72)16. – С. 12–16.
3. Корягин В. М. Тестовый контроль в физическом воспитании : монография / В. М. Корягин, О. З. Блавт. – Germany : LAP LAMBERT Academic Publishing is a trademark of: OmniScriptum GmbH & Co. KG, 2013. – 144 с.
4. Корягин В. М. Фізичне виховання студентів у спеціальних медичних групах : навч. посіб. / В. М. Корягин, О. З. Блавт. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 488 с.
5. Красников А. А. Тестирование: теоретико-методические знания в области физической культуры и спорта / А. А. Красников. – М. : ФиС, 2010. – 176 с.
6. Круцевич Т. Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посіб. / Т. Ю. Круцевич, М. І. Воробйов, Г. В. Безверхня. – К. : Олімп. л-ра, 2011. – 224 с.
7. Ланда Б. Х. Методика комплексной оценки физического развития и физической подготовленности / Б. Х. Ланда. – М. : Сов. спорт, 2004. – 192 с.
8. Семенов Л. А. Мониторинг кондиционной физической подготовленности в образовательных учреждениях / Л. А. Семенов. – М. : Сов. спорт, 2007. – 168 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2010. – 454 с.

Анотації

Розглянуто питання тестового контролю у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп ВНЗ. Завдання роботи – теоретичним моделюванням сформулювати методичний матеріал організації та функціонування системи тестового контролю для реалізації цільового спрямування концепції. Представлено алгоритм побудови цієї системи, що передбачає основні операції, які забезпечують реалізацію окреслених концептуальних положень. Основним методичним підсумком роботи є перехід від уніфікованого методичного підходу в реалізації моніторингу до індивідуально-диференційованої архітекτονіки тестового контролю.

Ключові слова: студент, спеціальна медична група, контроль, тестування, концепція, організація.

Оксана Блавт. Составление формы и содержания тестового контроля в физическом воспитании студентов специальных медицинских групп. Рассмотрены вопросы тестового контроля в физическом воспитании студентов специальных медицинских групп вузов. **Задача работы – теоретическим моделированием**

сформировать методический материал организации и функционирования системы тестового контроля для реализации целевого направления концепции. Представленный алгоритм построения этой системы предусматривает основные операции, которые обеспечивают реализацию определенных концептуальных положений. Основным методическим итогом работы является переход от унифицированного методического подхода в реализации мониторинга в индивидуально-дифференцированной архитектоники тестового контроля.

Ключевые слова: студент, специальная медицинская группа, контроль, тестирование, концепция, организация.

Oksana Blavt. Formation of the Form and Content of the Test Control in Physical Education of Students of Special Medical Groups. It is observed the issues of test control in physical education of students of special medical groups of higher educational establishments. The **objective** of the work: by means of theoretical modeling to form methodological material of organization and functioning of the system of test control for realization of the designated purpose of the conception.

The presented algorithm of formation of this system foresees the basic operations which ensure realization of certain conceptual principles. The main methodological outcome of the work is transition from the unified methodological approach in realization of monitoring to unified methodological approach in realization of monitoring in individually-differentiated architectonics of the test control.

Key words: student, special medical group, monitoring, testing, conception, organization.